Europietiškos dešinės institutas

ANALIZĖ

Jungtinės Karalystės 2026 m. vietos savivaldos rinkimų apžvalga

AUTORIUS
Andrius Vyšniauskas

DATA
2026 m. gegužės 12 d.

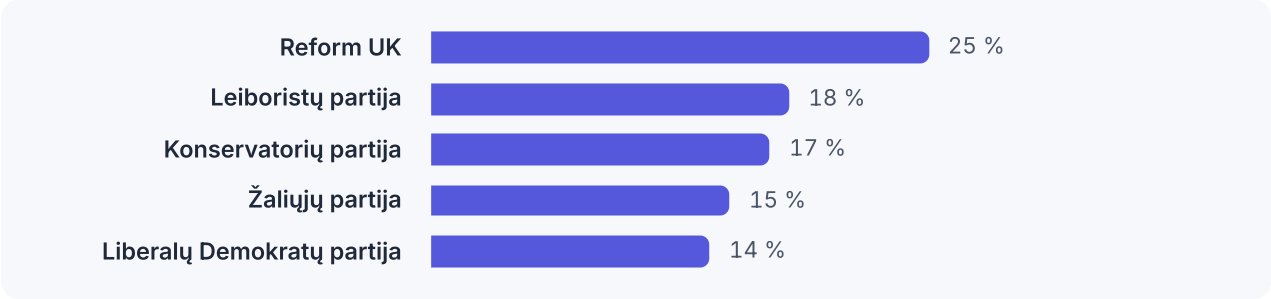
Gegužės 7 d. Jungtinėje Karalystėje (JK) vyko kasmetiniai vietos valdžios rinkimai, kuriuose buvo renkama:

- **5066 tarybų nariai 136-iose įvairaus tipo Anglijos vietos valdžios institucijose (tai yra trečdalis visų tarybų) ir 6 merai.**
- **Škotijos parlamentas.**
- **Velso parlamentas.**

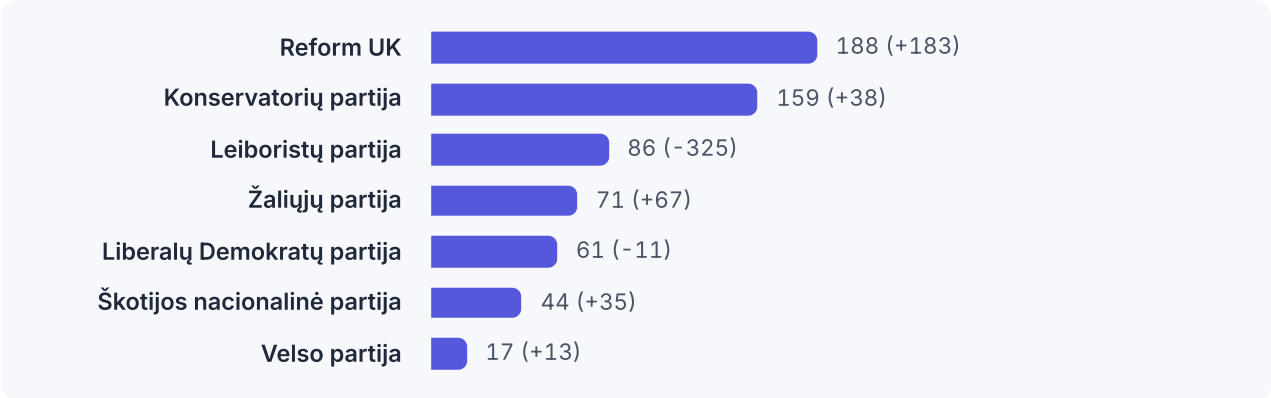
Šie rinkimai vyko besikeičiančios ir besifragmentuojančios JK rinkimų sistemos kontekste. 2024 m. JK Leiboristų partija laimėjo beveik rekordinį parlamento mandatų skaičių (63 proc.), laimėdama mažiau nei 34 proc. balsų, o tai yra žemiausias balsų procentas, kokį istoriškai JK Parlamente yra gavusi rinkimus mandatais laimėjusi partija. Būtent šie parlamento rinkimai žymėjo esminį politinės sistemos fragmentacijos momentą: Konservatorių partijai pasiekiant taip pat istoriškai blogiausią rezultatą, o mažosioms partijoms laimint rekordinį palaikymą balsais, tačiau vis dar negebant jo paversti mandatais mažoritarinėje first-past-the-post sistemoje.

Pastaruosius dvejus metus tradicinė dvipartinė torių-leiboristų partinė sistema yra spaudžiama iš visų pusių: Reform UK iš dešinės, Žaliųjų partijos iš kairės, Liberalų Demokratų iš centro, Škotijos nacionalinės partijos ir Velso partijos iš šalies geografinių pakraščių.

Prieš vietos valdžios rinkimus pagrindinių partijų populiarumas buvo nusistovėjęs tokiu proporcingumu (YouGov, gegužės 4-5 d.):

Paskutinė mandatų parlamente projekcija, atlikta daugiapakopės regresijos ir poststratifikacijos (MRP) metodu (Electoral Calculus / Find Out Now, kovo 27 – balandžio 7 d.), rodė tokį parlamento paskirstymą (daugumai reikalingi 326 mandatai):

Nors prognozuojamas mandatų persiskirstymas atrodo dramatiškas dėl itin didelių svyravimų, tikroji drama yra politinės sistemos fragmentacijoje, nes šalies politikos ateitis be koalicijų formavimo jau yra sunkiai įsivaizduojama.

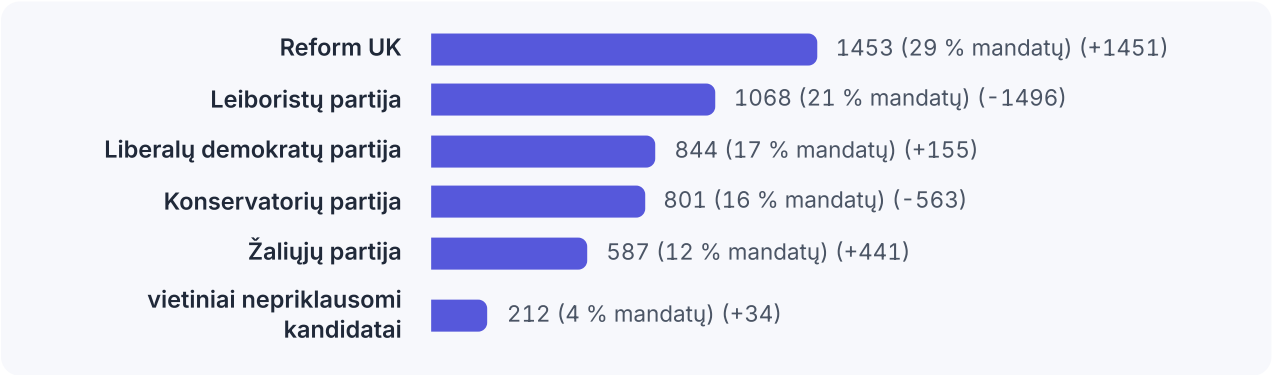
Kodėl Jungtinės Karalystės politinė sistema fragmentavosi?

Pagrindinė politinės sistemos fragmentacijos priežastis – daugybinė ekonominė, socialinė ir politinė krizė, kuri kelia ypač ryškų nepasitenkinimą senuoju politiniu elitu. Šią krizę galime kildinti iš 2008 m. ekonominės krizės, kurios metu reikšmingai pablogėjo didelės dalies visuomenės gyvenimo kokybė. Tą iliustruoja algų augimo ir infliacijos santykis. Nuo 2008 m. JK vidutinė alga paaugo apie 52 %, kai sukaupta infliacija sudarė apie 60 %. Palyginimui, Lietuvoje vidutinė alga paaugo apie 200 %, kai sukaupta infliacija sudarė apie 80 %. Tai reiškia, kad nors Lietuvoje infliacija per šį laikotarpį buvo didesnė, gyventojų pajamų augimas buvo ryškiai labiau juntamas ir spartesnis, gerokai viršijęs kainų augimą, todėl ryškiai padidinęs gyvenimo standartus. JK atveju galima teigti, kad pastaraisiais dešimtmečiais vyravo gyvenimo standartų stagnacija ar netgi nuosmukis.

Prie daugybinės krizės prisidėjo ir Brexit refeerendumas, įtampos dėl Škotijos nepriklausomybės, COVID-19 pandemija, migrantų srautai (ypač po Brexit), pastarojo meto šokai dėl karų ir energetikos resursų. Visa tai sukūrė tobulą terpę nusivilti dominuojančiomis Konservatorių ir Leiboristų partijomis bei iškilti naujoms populistinėms jėgoms, kurios žada pakeisti sistemą.

Vietos valdžios rinkimų rezultatai Anglijoje

Anglijos vietos valdžios rinkimų rezultatai:

Gautų mandatų proporcijos gana gerai atitinka partijų nacionalinių reitingų duomenis. Prieš rinkimus buvo daug kalbama, kad **leiboristai** neabejotinai patirs pralaimėjimą, tačiau klausimas, kokio dydžio. Buvo pabrėžiama, kad prarasti daugiau nei 1500 tarybų narių leiboristams būtų labai blogas rezultatas. Partija prarado mažiau, tačiau tai vis vien sudaro beveik 60 % šiame cikle gintų mandatų. Tai yra išskirtinai didelis pralaimėjimas, tačiau jis nėra “labai blogas”, o greičiau tik “blogas”. Bent jau taip jį pateikia pačios Leiboristų partijos vadovybė ir didelė dalis komentatorių.

Didžiausi leiboristų pralaimėjimai buvo Anglijos šiaurėje, buvusiuose industriniuose regionuose, kurie jau daug metų patiria nuosmukį. Ilgą laiką šie regionai buvo laikomi Leiboristų „raudonąja siena“, svarbiausiais partijos atramos taškais, tačiau būtent čia buvo aktyviausiai balsuojama už Brexit. 2019 m. būtent čia Boriso Johnsono vedama Konservatorių partija su stipria pro-Brexit kampanija pasiekė istorinę pergalę. Tačiau jau 2024 m. būtent šiaurinė Anglija grįžo į Leiboristų rankas, tiesa, ten antrąja partija jau tada įsitvirtino Reform UK. Šiame cikle būtent pastaroji partija šiaurės Anglijoje pasiekė reikšmingiausią proveržį, kai kuriose tarybose visiškai sutriuškindama leiboristus.

Įdomu tai, kad leiboristai daugiausiai tarybų narių mandatų prarado Reform UK, nors daugiausiai balsų prarado Žaliųjų partijai. Tai yra labai tipiška ir standartinė leiboristų dilema, kai Reform UK geba rinkti daugiau nei 30 %, Leiboristų partija smunka žemiau 30 %, nes dalis jos rinkėjų nudreifuoja pas žaliuosius, kurie renka iki 20 %, bet turėdami beveik dvigubus augimus iš leiboristų kairiojo elektorato. Toks balsų pasidalinimas labai reikšmingai padeda Reform UK pasiekti proveržius nedidele persvara tose teritorijose, kuriose anksčiau dominuodavo leiboristai.

Be abejo, **Reform UK** kenkia (ir atvirkščiai) Konservatorių partija. Būtent ji buvo pirmoji, kuri nukraujavo nuo Reform UK iškilimo, praradusi beveik pusę savo elektorato. Tačiau svarbu pabrėžti, kad Reform UK renka balsus ne tik iš konservatorių – jų elektorate yra ryški buvusių leiboristų rinkėjų ir nebalsavusių gyventojų dalis. Nors praėjusiais metais atrodė, kad Konservatorių partija krenta nesustabdomu greičiu ir bus visiškai sunaikinta Reform UK augimo, tačiau metų antroje pusėje partijai pavyko situaciją stabilizuoti. Vertinama, kad prie to prisidėjo partijos strateginis sprendimas mažiau veltis į vertybines ir kultūrinių kovų temas, o susitelkti į šalies ekonomikos situaciją. Lūžio tašku tapo metų pabaigos Konservatorių konferencijoje pasakyta stipri partijos lyderės Kemi Badenoch kalba apie ekonomines reformas. Visgi partiją toliau kankina vidinės įtampos, nuolatinis narių perbėgimas į Reform UK, iš kurių ryškiausiai nuskambėjo buvusio partijos Nr. 2 Roberto Jenricko perbėgimas.

Šie rinkimai konservatoriams yra sąlyginai neblogi, nes buvo prognozuojamas visiškas partijos subyrėjimas. Ir nors prarasta net 40 % šiame cikle gintų tarybos narių mandatų, partija sugebėjo atsilaikyti itin svarbiuose Londono rajonuose ir laimėti net dviejų naujų savivaldybių tarybų – Westminster ir Wandsworth – kontrolę, išlaikyti kitų svarbių turėtų savivaldybių daugumas. Konservatorių partija didele dalimi prarado mandatus tarybose, kuriose ji neturėjo daugumos ir reikšmingos įtakos vietos valdžios institucijų veiklai, bet išlaikė ir sustiprino ten, kur buvo lyderiaujanti. Be abejo yra visko, bet tokia rezultatų tendencija. Šis mažesnis nei tikėta pralaimėjimas leido Konsertavorių partijos lyderei Kemi Badencoh po rinkimų pareikšti, kad konservatoriai sugrįžta ir pradeda augti. Tokia nuotaika leidžia stabilizuoti situaciją partijos viduje.

Žalieji turėjo daug vilčių, ypač po prieš kelias savaites laimėtos pirmosios vietos priešlaikiniuose rinkimuose vienoje parlamento apygardoje. Tai suteikė partijai ir jos naujam lyderiui Zachui Polanski matomumo ir nacionalinį profilį. Visgi partijos aštri retorika tarptautinėmis temomis – antisemitinė, propalestinietiška ir proiranietiška retorika – nors ir leido konsoliduoti tautinių mažumų ir kraštutinės kairės elektoratą, neleido partijai pritraukti politikos centre esančių rinkėjų. Partija labai gerai pasirodė tose savivaldybėse, kurios turi didelius universitetų *campusus* (dėl jaunimo ir mažumų balsų), gerokai sustiprino pozicijas Londone ir kituose didžiuosiuose

miestuose. Tačiau po rinkimų pastebima, kad žaliųjų elektoratas yra per daug vienodai (per plonai) pasklidęs per visą šalį, kad jie galėtų pasiekti didesnių pergalių parlamento rinkimuose ir tokiu būdu mesti rimtesnį iššūkį kitoms partijoms.

Liberalai Demokratai yra vienintelė JK partija, kuri pastaruosius aštuonis vietos valdžios rinkimų ciklus auga. Šį kartą augimas buvo daugiausiai tose teritorijose, kur libdemai jau turėjo tarybų kontrolę arba buvo reikšmingai stiprūs. Pavyzdžiui, Londono priemiesčio Richmond taryboje jie laimėjo visas 54 vietas iš jos išstumdami net ir žaliuosius, kurie stiprūs regione. Tai reiškia, kad ten, kur libdemai yra stipresni, gyventojai patenkinti jų darbu. Visgi, reikia pastebėti, kad ši partija turi unikalią strategiją tiek vietos, tiek parlamento rinkimams – jie retai vykdo nacionalines kampanijas, bet koncentruojasi į taškines zonas, kur yra stiprūs arba gali pasiekti proveržį. Tai apriboja jų nacionalinį matomumą ir galimybę pasiekti parlamento rinkimų pergalę, tačiau leidžia išlaikyti didelę ir reikšmingą frakciją parlamente bei stiprų palaikymą vietos lygiu.

Rinkimų temos

2026 m. Jungtinės Karalystės vietos rinkimai tapo gerokai daugiau nei įprasta konkurencija komunalinių paslaugų, teritorijų planavimo ar vietinių mokesčių tematika. Jie virto savotišku nacionaliniu referendumu apie pirmuosius dvejus Leiboristų vyriausybės metus, tradicinės dvipartinės sistemos silpnėjimą ir Reform UK iškilimą kaip naują struktūriškai svarbią politinę jėgą su pretenzijomis į būsimąją Vyriausybę.

Leiboristai rinkimų kampaniją bandė grįsti stabilumo, atsakingo valdymo ir ekonominės kompetencijos naratyvu, pabrėždami pragyvenimo lygio klausimus bei argumentą, kad vietos tarybos efektyviau dirbs bendradarbiaudamos su nacionaline Leiboristų valdžia. Tačiau rinkėjai partiją jau vertino nebe kaip opoziciją, o kaip už esamą situaciją atsakingą valdžią. Dėl to sustiprėjo kritika, kad Leiboristai žadėjo pokyčius, tačiau šalį iki šiol valdo pernelyg vangiai, nesugeba pagerinti gyvenimo lygio ir neturi emocinio ryšio su darbininkų klase bei postindustriniais regionais, kuriuose ir patyrė didžiausius pralaimėjimus.

Didžiausią naudą iš šios situacijos gavo **Reform UK**, kuri rinkimus pavertė protesto prieš Londono politinį elitą platforma. Nigelo Farage'o vadovaujama partija derino anstisisteminę retoriką, griežtą antiimigracinę poziciją, ekonominį populizmą, skepticizmą klimato politikos atžvilgiu bei naratyvą apie „paprastų žmonių kovą prieš politinę klasę“. Svarbu tai, kad Reform UK kampanija nebuvo vykdoma kaip tradicinės vietos savivaldos partijos – ji save pristatė kaip nacionalinį judėjimą, pasirengusį ateityje perimti valdžią valstybės mastu. Todėl vietos klausimams buvo skiriamas mažesnis dėmesys, visa koncentracija buvo į nacionalinius naratyvus. Didžiausi partijos laimėjimai buvo pasiekti Brexit palaikiusiuose regionuose, buvusiose leiboristų „raudonosios sienos“ teritorijose ir ekonomiškai nusilpusiuose Šiaurės Anglijos miestuose. Tuo pat metu rinkimuose ryškėjo vis didesnė politinė fragmentacija: rinkėjai dažnai balsavo ne „už“ pasirinktą partiją, o „prieš“ nemėgstamą politinę jėgą.

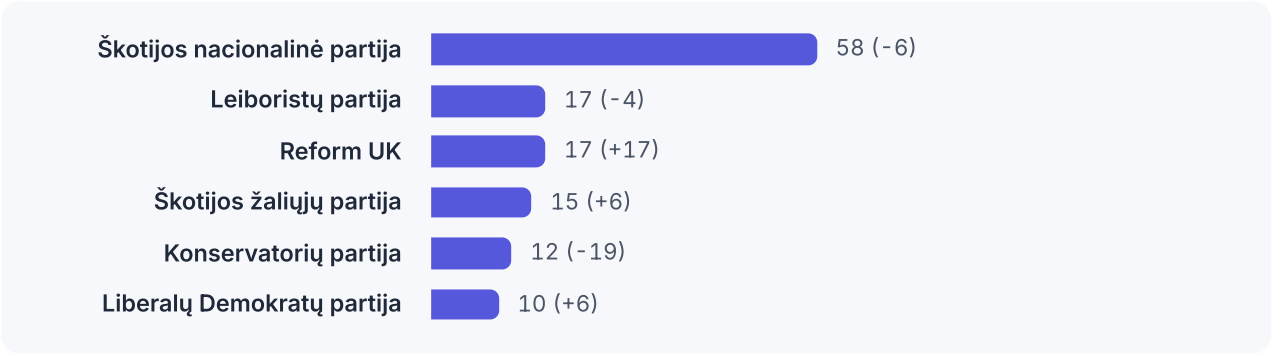
Konservatorių partija susidūrė su bene sudėtingiausia strategine problema: ji mėgino perteikti atsinaujinimo valdant Kemi Badenoch idėją, tačiau kartu buvo priversta konkuruoti su Reform UK dėl kultūriškai konservatyvių rinkėjų, kurie tarsi ir turi sąsają su buvusių kadencijų Konservatorių partija, už kurią balsavo. Vis dėlto daugelyje regionų būtent Reform UK atrodė autentiškesnė protesto ir antisisteminė jėga.

Liberalai demokratai savo kampaniją grindė nuosaikumo, pragmatizmo ir „bendruomeninės politikos“ žinute, pristatydami save kaip alternatyvą tiek Leiboristų centralizacijai, tiek Reform UK populizmui.

Žaliųjų partija bandė klimato politiką susieti su kasdieniais socioekonominiais klausimais – energijos kainomis, būstu, viešosiomis paslaugomis ir gyvenimo kokybe.

Škotijos parlamento rinkimai

Škotijos parlamento rinkimų rezultatai mandatais (daugumai reikia 65):

Škotijos parlamente nuo 2007 m. dominuoja **Škotijos nacionalinė partija (SNP)**, siekianti Škotijos nepriklausomybės. Nors partiją galima laikyti gana tipiška nacionalistine ar regionistine partija, ekonomine ir socialine prasme ji yra kairėje. Partijai pastaroji kadencija buvo ypač sunki. Pirmiausia dėl to, kad po prieš dešimtmetį vykusio nesėkmingo nepriklausomybės referendumo SNP vis dar ieško savo tapatybės, ypač klausimu: ar siekti naujo nepriklausomybės referendumo, o jei taip, kaip tai padaryti, kai Londonas tokius užmojus blokuoja.

Taip pat partiją supurtė korupcijos skandalas, privertęs atsistatydinti populiarią partijos lyderę ir Pirmąją Škotijos ministrę Nicolą Sturgeon. Po jos pasitraukimo partija išgyveno labai sunkius lyderio rinkimus su skirtingomis partijos vizijomis, ko pasekoje nauju lyderiu tapo menką populiarumą turėjęs Humza Yousuf iš partijos kraštutinės kairės flango. Jo vadovavimas buvo itin chaotiškas ir trumpas, pažymėtas bandymu partiją tempti į kultūrinius karus (pavyzdžiui, siekiant leisti Škorijoje lengviau keisti lytį, įsitraukiant į Izraelio-Palestinos konflikto tematiką ir t.t.) ir vidinėmis kovomis. H. Yousuf vadovavimas baigėsi konfliktu su koalicijos partneriais Škotijos žaliųjų partija, o tai privedė prie koalicijos žlugimo.

Galiausiai H. Yousuf buvo pakeistas labiau patyrusiu, buvusiu partijos pirmininku ir ilgamečiu ministru Johnu Swinney. Tai žymiai nuosaikesnis, kompetencijos prasme gerai vertinamas politikas, partiją grąžinęs į politikos centrą ir atgaivinęs nuosaikias kalbas, kad Škotija gali vėl siekti

nepriklausomybės, bet tą darys tik civilizuoto kompromiso su Londonu keliu.

Leiboristai Škotijoje dominavo iki SNP iškilimo, ir šis regionas buvo laikomas tradicine kairiųjų tvirtove. Visgi partija palaikymą prarado būtent kairiajai SNP. Pastarojo meto SNP skandalai buvo bent trumpam atgaivinę leiboristų viltis susigrąžinti Škotijos kontrolę, o tokias viltis dar labiau paskatino 2024 m. JK parlamento rinkimai, kuriuose leiboristai Škotijoje laimėjo didžiausią mandatų skaičių, juos atimdami būtent iš SNP. Visgi per paskutinius dvejus rinkimus situacija grįžo į įprastesnę vagą.

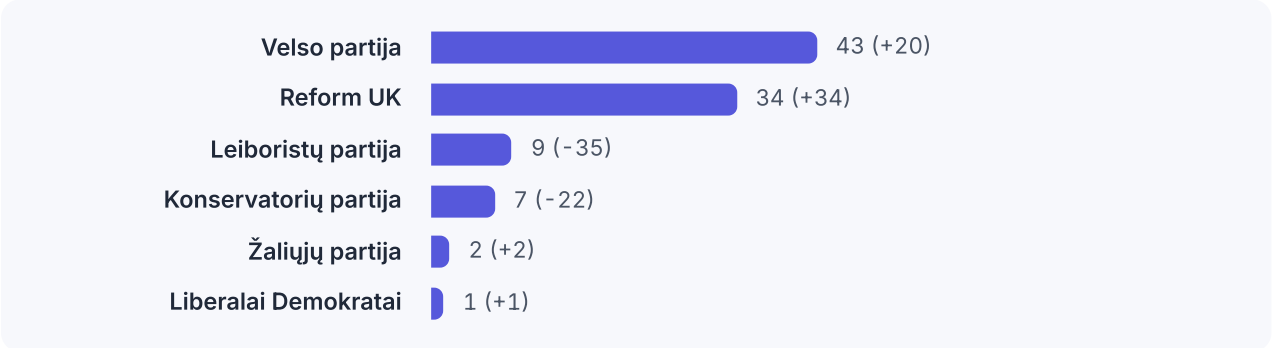
Šiuose rinkimų rezultatuose galime matyti labai panašias tendencijas, kaip ir visoje šalyje. Leiboristai ir konservatoriai prarado reikšmingą mandatų skaičių, Reform UK, žalieji ir libdemai kyla. Iki rinkimų kai kurios apklausos rodė, kad Reform UK gali tapti antra Škotijos partija, tačiau leiboristai sugebėjo atsilaikyti.

Reform UK pakilo konservatorių sąskaita, kurie buvusiame rinkimų cikle buvo pasiekę istorinį rezultatą, tapę Škotijos opozicijos lyderiais. Tai susiję su bendromis B. Johnsono konservatorių pergalėmis Šiaurės Anglijos, pro-Brexit, darbininkiškuose, socialiai konservatyviuose, buvusiuose industriniuose regionuose. Dabar šios teritorijos palinko į Reform UK.

Škotijos žaliųjų partija, kuri, kaip ir SNP, pasisako už Škotijos nepriklausomybę, taip pat surinko rekordinį mandatų skaičių. Tai sustiprina jos pozicijas būsimose koalicijos derybose su SNP ir tikriausiai pirmą kartą atvers šiai partijai šansą ne tik turėti įtakos šalies politikos krypčiai, bet ir realių ministrų pozicijų (buvusioje koalicijoje jie turėjo tik du viceministrų lygmens postus) koalicijoje su SNP.

Velso rinkimai

Velso parlamento rinkimų rezultatai mandatais (daugumai reikia 49):

Kaip ir Škotijoje, taip ir Velse daugelį metų dominavo leiboristai. Tiesa, Velse, kuris savo nepriklausomybės aspiracijomis gerokai atsilieka nuo Škotijos, leiboristai laikėsi žymiai ilgiau, dominavo visą pastarąjį šimtmetį, be pertraukų, visuose rinkimuose. Visgi nacionalinis nepopuliarumas, ilgamečio populiaraus lyderio pasitraukimas į pensiją ir Velso leiboristų partiją supurtę korupcijos skandalai tapo esminiu lūžio tašku šios partijos reputacijai.

Velso partija (Plaid Cymru) – tai vėlgi tradicinė nacionalistinė partija, kovojanti už valų kalbos naudojimą, kultūrą, Velso autonomiją ir vietos valdžios didesnes galias. Taip pat partija yra linkusi į kairę, tačiau šios pozicijos taip ryškiai kaip SNP nereiškia, į kultūrinės kairės temas nesivelia.

Partija egzistuoja daugiau nei šimtmetį, bet ryškesnę įtaką įgavo po 1999 m., kai buvo įkurtas Velso autonominio regiono parlamentas. Nuo tada iki šiol ši partija turėjo gana stabilų penktadalio rinkėjų (~13 mandatų) palaikymą. Kartais dirbo opozicijoje, kartais koalicijoje su leiboristais. Šis partijos stabilumas, nuoseklumas ir aiški regioninė tapatybė leido jai išlaikyti lojalų elektoratą net ir tais laikotarpiais, kai kitų tradicinių partijų palaikymas smarkiai svyravo. Pastaraisiais metais partija taip pat sėkmingai išplėtė savo politinę programą už vien kultūrinių ar autonomijos klausimų ribų – vis daugiau dėmesio skyrė sveikatos apsaugai, pragyvenimo lygiui, kainoms, būsto problemoms ir regioninei ekonominei nelygybei. Tai leido Plaid Cymru tapti ne tik valų nacionalizmo, bet ir platesnio nepasitenkinimo Londono politika išraiška, ypač tarp jaunesnių ir progresyvesnių rinkėjų, nusivylusių tiek konservatoriais, tiek leiboristais.

Reform UK Velse, kuris stipriai balsavo už Brexit, pasiekė įspūdingą antrą poziciją. Kai kurios apklausos jiems prognozavo netgi pergalę, tačiau naujai partijai nepavyko išlaikyti momento, o ryškų smūgį sudavė skandalas dėl buvusio vietos lyderio veikimo Rusijos naudai. Visgi antra, ryški vieta suteikia reikšmingą poziciją ateičiai. Reform UK didele dalimi perėmė Konservatorių partijos, kuri paskutiniame cikle buvo pasiekusi istorinį rezultatą, mandatus ir balsus. Tai yra panaši tendencija kaip ir Šiaurės Anglijoje bei Škotijoje.

Leiboristai patyrė istorinį smūgį, krisdami į trečią poziciją. Savo vietą Velso parlamente pralaimėjo net jų lyderė, Velso pirmoji ministrė Eluned Morgan. Tai partiją Velse siunčia į itin sunkią situaciją ir prisideda prie bendrų nacionalinių kritimo tendencijų. Visgi tikėtina, kad Velso partija būtent leiboristus pakvies į formuojamą valdančiąją koaliciją, nes partijos yra pratusios dirbti kartu. Taip pat Velse nepriklausomybės nuotaikos nėra tokios ryškios (palaikymas svyruoja tarp 25-35 %), kaip Škotijoje, todėl šis klausimas kelia mažiau įtampų tarp regioninės Velso partijos ir kitų su Londonu susijusių jėgų.

Tikrai nebus dirbama su Reform UK, kuri apskritai siūlo panaikinti Velso parlamentą ir grįžti prie centralizuoto Velso valdymo. Taip pat nebus dirbama su Konservatorių partija, kuri turi panašias, tik kiek silpnesnes nuostatas Velso autonomijos klausimu.

Klausimai po rinkimų

1. Ar pavyks išsilaikyti Keirui Starmeriui?

Nors leiboristai pralaimėjo kiek mažiau, nei buvo prognozuota, tačiau balsų, kurie ragina jį trauktis ir užleisti pozicijas labiau kairiajam premjerui, choras gausėja. Tai yra viena svarbiausių porinkiminių temų. Vyrauja nuomonė, kad K. Starmerio pasitraukimas yra tik laiko klausimas ir kuo ilgiau tai bus delsiama, tuo didesnius nuostolius patirs ateityje.

2. Ar Reform UK pasiekė palaikymo piką?

Panašu, kad taip. Praėjusiais metais partijos reitingas viršijo 30 %, šiais metais jis jau stabilizavosi ties 25 %. Praėjusių metų vietos rinkimuose Reform UK sugebėjo laimėti 40 % mandatų, dėl kurių buvo kovojama, dabar – tik 30 %. Visos tendencijos rodo, kad partija pasiekė lubas, o tai reiškia, kad jos iškilimas veda ne į Reform UK daugumą kitame parlamente, o į pakibusį parlamentą, kuriame reikės koalicijos. Nepaisant to, Reform UK lyderis Nigelas Farage'as po rinkimų pareiškė, kad žmonės nori, o partija yra pasiruošusi formuoti Vyriausybę po kitų parlamento rinkimų.

3. Ar išsilaikys Kemi Badenoch?

Konservatorių partijai po itin blogų šių metų rinkimų rezultatų buvo prognozuojamas vidinis sukilimas ir lyderystės pokyčiai. Tačiau rezultatai nebuvo tokie blogi, kaip prognozuota, partija sugebėjo juos pateikti kaip pergalę ir sugrįžimo pradžią. Taip pat dėl perbėgimų į Reform UK partijoje nebeliko ryškių vidinės opozicijos lyderių, pirmiausia Roberto Jenricko. Taigi tikėtina, kad bent šiais metais situacija išliks stabili.

4. Ar žalieji sugebės didinti palaikymą?

Panašu, kad po praėjusių metų augimo šiuo metu Žaliųjų partija ir jos lyderis Zachas Polanski, kaip ir Reform UK, pasiekė palaikymo piką. Tai lemia, kad partija nors ir stiprina pozicijas, bet jai bus sunku laimėti tiek daug, kad galėtų priartėti prie Reform UK. Prie to prisideda ir tas faktas, kad žaliųjų palaikymas labai plonai ir tolygiai pasiskirstęs visoje šalyje. Dėl šio fakto rinkimų sistema veikia prieš žaliųjų ambicijas. Nepaisant to, Zachas Polanski po rinkimų dar kartą pakartojo, kad Žaliųjų partija yra vienintelė alternatyva Reform UK.

5. Ar Liberalai demokratai gali tapti tikrai nacionaline partija?

Kaip bebūtų keista, tačiau Liberalai demokratai dabar atrodo stabiliausia JK politinė jėga, nuosekliai didinanti palaikymą. Visgi partijos strategija ir fokusas į taškines apygardas neleidžia jai plėsti palaikymo ir tokiu būdu svajoti apie didesnį mandatų kiekį nei turi šiuo metu. Taip pat partijos viduje ryškėja kritika lyderiui Edui Davey, kuris, nors ir atvedė partiją į dabartinį rekordinį rezultatą, yra laikomas netinkamu lyderiu, jei partija nori tapti nacionaline jėga. Jis nėra itin populiarus ir žinomas, daliai visuomenės atrodo per daug ekscentriškas.

6. Ar bus kuriamas *Progresyvusis aljansas*?

First-past-the-post rinkimų sistemoje didžiausias partijų žudikas yra fragmentacija. FPTP sistema gerai veikia esant dviems, daugiausia trims partijoms. Tačiau kai sistema fragmentuojasi, atsiranda daug partijų, rezultatai būna itin neproporcingi ir labai dažnai sunkiai prognozuojami. Todėl pamažu daugėja kalbų apie būtinybę konsoliduotis, o tai galėtų pasireikšti priešrinkiminių aljansų formavimu. Jų logika paprasta – tose apygardose, kuriose partijos yra stipriausios, jos sutaria

nekelti viena prieš kitą kandidatų, tokiu būdu konsoliduodamos palaikymą. Atitinkamai sutariama po rinkimų dirbti kartu. Vienas tokių galimų aljansų, dažnai vadinamas „progresyviuoju“, galėtų atsirasti tarp Leiboristų ir Žaliųjų partijų. Jis būtų išties logiškas matant elektoratų persidengimą ir balsų sklaidą. Tiesa, tokio aljanso formavimą apsunkina tai, kad leiboristai yra valdžioje, o žalieji opozicijoje. Žalieji turi labai radikalių nuostatų, pavyzdžiui, Gazos klausimu, kurios nesuderinamos su leiboristų politika. Nors toks aljansas būtų strategiškai logiškas, tačiau mažai tikėtinas.

7. Ar bus Reform UK ir Konservatorių partijos aljansas?

Jo logika yra tokia pati kaip ir Progresyviojo aljanso atveju. Šis aljansas galėtų būti žymiai labiau tikėtinas, nes balsų sklaida tarp abiejų partijų jau yra ryški ir įtvirtinta. Be to, partijų programos yra panašios. Visgi tokiam susitarimui kelią gali užkirsti asmenybinės problemos – ryški retorika vieni kitų atžvilgiu ir konservatorių politikų perbėgimai į N. Farage’o stovyklą. Taip pat nėra aišku, kas būtų aljanso lyderis, nes nors Reform UK pirmauja, skirtumas tarp partijų nėra toks didelis, o K. Badenoch yra oficiali šalies opozicijos lyderė. Labiausiai tikėtina, kad partijos pamažu artės ir tai lems koaliciją po kitų rinkimų. Tą indikuoja ir po šių rinkimų K. Badenoch išsakytas pritarimas konservatorių koalicijoms su Reform UK savivaldybių tarybose.

8. Ar bus Škotijos-Velso aljansas?

Nors Škotijos nacionalinė partija ir Velso partija viena prieš kitą nekelia kandidatų, tačiau dar prieš rinkimus susitikę abiejų partijų lyderiai, kurie dabar bus savo regionų pirmieji ministrai, sutarė bendradarbiauti. Tai reiškia bendrą poziciją kalbantis su Londonu dėl autonomijos, finansų ir parlamentų galių klausimų. Taip pat abiem partijoms prognozuojamas geras pasirodymas būsimuose parlamento rinkimuose, kur jos gali laimėti daugumą mandatų savo teritorijose. Tokiu būdu galima suformuoti apie 60 mandatų bloką parlamente, kuris turėtų reikšmingą įtaką, jeigu būsima JK Vyriausybė neturėtų daugumos ir dirbtų mažumos sąlygomis. Šis aljansas formaliai arba neformaliai turi didžiausią tikimybę būti realizuotas.

Europietiškos dešinės institutas

Europietiškos dešinės institutas yra nuosaikios dešinės tradicijos analitinis centras Vilniuje. Rengiame politikos analizes ir tyrimus, konferencijas, diskusijas ir mokymus, bendradarbiaujame su partneriais Lietuvoje ir Europoje.

Daugiau analizių ir komentarų: edi.lt · info@edi.lt